

ศึกษาพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้
“มัจลิสอิลมีย” เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร
กรณีศึกษา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
รอฮานี มาแฉ๑, ซูรีฮัน ดอเซาะ๒
บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ๑)
ศึกษาบทบาทของหัวหน้าครอบครัวตามบทบัญญัติอิสลาม ๒)
ศึกษาพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ “มัจ
ลิสอิลมีย” เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร
กรณีศึกษา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
โดยศึกษาข้อมูลจากตัวบทอัลกุรอาน อัลฮะดีษ หนังสือตำรา
เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง
และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าครอบครัวในเขตอำเภอระแงะ
จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๑๗๐ คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย
เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แ
อลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค มีค่าเท่ากับ ๐.๗๖ และ
๐.๘๐ ค่าดัชนี IOC มีค่ามากกว่า ๐.๕
แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ผลการวิจัยพบว่า
อิสลามได้ชี้แนวทางการอบรมภรรยาและบุตรได้อย่างชัดเจน เช่น
การศรัทธา การปฏิบัติศาสนกิจ และคุณธรรมจริยธรรม
โดยกำหนดให้หัวหน้าครอบครัวควรมีพื้นฐานด้านการศึกษาอิสลา
มเพื่อชี้แนะทางให้แก่ภรรยาและบุตรตามบทบัญญัติอิสลาม
เพื่อให้หัวหน้าครอบครัวอบรมภรรยาและบุตรได้อย่างถูกต้อง
ส่วนพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้
“มัจลิสอิลมีย” เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร
กรณีศึกษา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
โดยภาพรวมอยู่ในระดับกระทำบางครั้ง
มีค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓.๔๐/๐.๘๑
และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า
หัวหน้าครอบครัวควรให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนใ

ห้ภรรยาและบุตรเรียนรู้ "มั้จลิสอิลมีย" ให้มากขึ้น
เพื่อให้ภรรยาและบุตรเข้าถึงความรู้อิสลามตลอดเวลา
มีคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบอันดีงามของศาสนา
และสอดคล้องกับวิถีทางแห่งหลักบัญญัติอิสลามอย่างแท้จริง
คำสำคัญ พฤติกรรม หัวหน้าครอบครัว การศึกษาอิสลาม

ABSTRACT

This research aims to 1) study the role of the head of the family according to Islamic law. 2) study the behavior of the Head of the Family encourage learning "Majlis Ilmi" to the development of Islamic education for wives and children in Rangae District, Narathiwat Province by reviewing data through Al- Quran, Hadith, academic texts and other documents relating. The sampling of this research which was selected by purposive random sampling was the 170 Head of the Family in Rangae District, Narathiwat Province. The research instrument used was questionnaires whose reliability was tested by Cronbachs alpha, was 0.83 and 0.75 in order. The data collected were analyzed using means and standard deviations. Research result found that 1) Islam explains clear guidelines so that the head of the house teaches the wife and children according to Islamic teachings, such as practice and piety. The head of the family wants to have good morals and have a basic knowledge of Islamic education to guide his wife and children properly and in accordance with the teachings of Islam. 2) The mean and standard deviation of behavior of the Head of the Family encourage learning "Majlis Ilmi" to the development of Islamic education for wives and children in Ra-ngae District, Narathiwat Province is 3.40/0.81. That the head of the family should focus on promoting and encouraging the wife and children to learn "Majlis Ilmi" as best as possible so that the wife and children can learn Islamic education at all times. Living within a good religious framework is appropriate to the situation and completely adheres to Islamic principles.

Keyword: Behavior, The Head of The Family, Islamic Education

บทนำ

ศาสนาอิสลามมิใช่เป็นเพียงศาสนาหรือลัทธิความเชื่อเท่านั้น
แต่อิสลามยังเป็นวิถีชีวิตของมุสลิมเป็นระบบการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์
ณแบบที่สุดสำหรับผู้ศรัทธา
เพราะมุสลิมไม่สามารถแยกชีวิตออกจากอิสลามหรือไม่สามารถรับ

อิสลามไว้แค่ส่วนใดส่วนหนึ่งของชีวิต
หากแต่มุสลิมจะต้องใช้หลักธรรมของอิสลามเป็นระบอบในการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ตั้งแต่วันแรกเกิดจนถึงวันตาย
โดยที่อิสลามมิได้แยกความเชื่อกับการปฏิบัติและมีได้แยกทางโลกกับทางธรรมออกจากกัน
แต่จะหลอมรวมสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียวผสมกลมกลืนอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นวัฒนธรรมอิสลามหมายถึง
วิถีในการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบพฤติกรรมของมุสลิมตลอดจนสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมาซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธาว่าอัลลอฮ์ (ช.บ.) คือพระเจ้าเพียงองค์เดียว และมุฮัมมัด (ช.ล.) คือศาสนทูตของพระองค์
โดยมีศาสนาบัญญัติกำกับการบริหารชีวิตอย่างชัดเจน
ถ้ามุสลิมไม่ศึกษาคำสอนศาสนาอิสลามเขาก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้
และเขาจะไม่ได้รับความดีจากอัลลอฮ์ (ช.บ.) อย่างแน่นอน
และอิสลามเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ
ดังนั้นการปฏิบัติกิจการงานของศาสนาต้องรู้หลักการและวิธีการปฏิบัติที่เป็นไปตามความต้องการของอัลลอฮ์ (ช.บ.) (บรรจง บินกาซัน: ออนไลน์)

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากและมองว่าการศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย
ทุกคนล้วนต้องศึกษา
การศึกษาเปรียบเสมือนแสงไฟที่นำทางให้แก่มนุษย์ได้พบเจอแต่สิ่งที่ดี ดังนั้นการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง
การศึกษาในอิสลามไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้
ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่ง
แต่ในอิสลามการศึกษามีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน
การศึกษาเป็นกระบวนการอบรมและบ่มเพาะสติปัญญา
ร่างกายและจิตวิญญาณเพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ (อิบรอฮีม
หะยีฮาอิ: ออนไลน์)
การศึกษาแสวงหาความรู้ทางด้านศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน
มุสลิมส่วนใหญ่ไม่ตระหนักและไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาทาง

ด้านศาสนาอิสลาม แต่จะมุ่งเน้นการศึกษาไปในทางสามัญมากกว่า และส่งผลให้เกิดการละเลยในการปฏิบัติศาสนกิจ การพูดจาไม่สุภาพกับบุพการี และการแสดงกริยามารยาทที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุภายในและนอกบ้าน

ซึ่งภรรยาและบุตรไม่ได้รับการสนับสนุนในการศึกษาแสวงหาความรู้ทางด้านศาสนาอิสลาม

อิสลามถือว่าการหาความรู้เป็นภารกิจที่พิเศษยิ่งและมันเป็นหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้โดยเฉพาะการหาความรู้ที่อัลลอฮ์ (ซ.บ) ประทานลงมาให้แก่รอซูลของพระองค์ ถือว่าเป็นการงานที่มีความประเสริฐยิ่ง

ถือเป็นอภิชาติที่สูงส่งและเป็นแขนงหนึ่งของการทำญิฮาดในหนทางของอัลลอฮ์ (ซ.บ) อีกด้วย

และสำหรับมนุษย์จำเป็นที่จะต้องขออานจากอัลลอฮ์ (ซ.บ)

ให้พระองค์ได้ประทานความรู้และชี้นำแสงสว่างให้ (อิบนุมะฮฺดี

มีฟตาฮ์อัลอุลุม: ออนไลน์) ด้วยเหตุดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาและความสำคัญที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ "มัลลิสอิลมีย"

เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตรในชุมชนบ้านต้นหยงลิโม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ศาสนาตามหลักอิสลาม

เพื่อเป็นแนวทางและนำความรู้ที่ได้มาใช้ในชีวิตจริงอย่างถูกต้อง

ให้กับหมู่บ้านต้นหยงลิโม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์

.1

เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ "มัลลิสอิลมีย"

เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตรกรณีศึกษาหมู่บ้านต้นหยงลิโม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

.2

เพื่อศึกษาพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ "มัลลิสอิลมีย"

เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร กรณีศึกษา
หมู่บ้านต้นหยงลิโม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
วิธีดำเนินการวิจัย

รายละเอียดวิธีการดำเนินงานวิจัยมีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าครอบครัวมุสลิม
ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป
เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ระดับความเชื่อมั่น
ร้อยละ ๙๕ และค่าความคาดเคลื่อนไม่เกิน ร้อยละ ๕

โดยใช้หลักการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)
ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ๑๑๘ คน จากจำนวนทั้งสิ้น
๑๗๐ คน โดยกำหนดเงื่อนไขต้องเป็นหัวหน้าครอบครัวมุสลิม
เครื่องมือวิจัย .2

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยทำได้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลดังต่อไปนี้
ศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์อัลกรุอัน อัลหะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด 2.1
(ช.ล.) และทัศนะนักวิชาการต่าง ๆ หนังสือตำรา

งานวิจัยบทความวิชาการรวมทั้งเอกสารต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้ในอิสลาม

ตลอดจนแหล่งข้อมูลสื่ออินเทอร์เน็ตที่เขียนโดยผู้รู้ นักปราชญ์

นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร

นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content 2.2
Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน

ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านอิสลามศึกษา

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของข้อคำถาม

โดยมีเกณฑ์ของค่าดัชนี IOC ที่ยอมรับได้มีค่ามากกว่า ๐.๕

จึงถือว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องและเหมาะสมที่จะใช้วัด
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ถ้าหากมีค่าดัชนี IOC ที่มีค่าต่ำกว่า ๐.๕

ผู้วิจัยทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3

นำแบบสอบถามที่มีการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลอง

ใช้กับหัวหน้าครอบครัวมุสลิมในหมู่บ้านต้นหยงลิโม

อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๒๕ ชุด

และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability)
โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)
ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ ๐.๖๐
ดังนั้นจึงสามารถยอมรับแบบสอบถามดังกล่าว
2.4

ลงพื้นที่ดำเนินการวิจัยโดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุ
ณภาพและปรับปรุงแก้ไขอย่างสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน ๑๑๘ คน โดยแบบสอบถามไปแจก ๑๑๘ ชุด
ได้รับกลับมา ๑๑๘ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล .3
การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการคือ
ส่งแบบสอบถามหัวหน้าครอบครัวมุสลิม
เป็นเป้าหมายวิจัยโดยการส่งด้วยตนเอง
และเก็บแบบสอบถามกลับเมื่อครบกำหนด ๗ วัน
หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบ
สอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแจกแจงความถี่ร้อยละ
(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation) การแปลผลค่าดังกล่าวใช้เกณฑ์ลิเคิร์ต
(Likert) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ: ๒๕๕๕) ดังตารางที่ ๑
ตารางที่ ๑ เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย
พฤติกรรม คะแนนเฉลี่ย
ไม่เคยทำ คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๔๙
(ไม่เคยปฏิบัติเลยในหนึ่งสัปดาห์)
กระทำนาน ๆ ครั้ง (ปฏิบัติ ๑-๒ คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙
ครั้งในหนึ่งสัปดาห์)
กระทำบางครั้ง (ปฏิบัติ ๓-๔ คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙
ครั้งในหนึ่งสัปดาห์)
กระทำบ่อยครั้ง (ปฏิบัติ ๕-๖ คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙
ครั้งในหนึ่งสัปดาห์)
กระทำมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๐-๕.๐๐
(ปฏิบัติทุกครั้งทุกวันในหนึ่งสัปดาห์)
ผลการวิจัย

ข้อมูลการตอบแบบสอบถามของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ “มัลลิสอิลมีย”
เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร กรณีศึกษาหมู่บ้านต้นหยงลิโม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
ปรากฏดังต่อไปนี้
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิจัย
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑ รองลงมาอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙ รองลงมาอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ปี จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑ รองลงมาอายุมากกว่า ๕๐ ปี จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒ และอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗ จำแนกตามระดับการศึกษา
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาด้านสามัญ อยู่ในระดับไม่ได้ศึกษา จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ และระดับประถมศึกษา จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๓ และระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๖ ระดับการศึกษาด้านอิสลามศึกษา
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับไม่ได้ศึกษามากที่สุด จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๒ รองลงมาคือ ระดับปอเนาะดั้งเดิม จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐ ระดับชานาเวีย (ตอนปลาย) จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗ ระดับอิบติดาอีย (ตอนต้น) จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔ และมุตตะวัสซิต (ตอนกลาง) จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗
จำแนกตามอาชีพกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุดคือ จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑ รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกรจำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘ อาชีพค้าขาย จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙ อาชีพครู จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙ อาชีพข้าราชการ จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ

๓.๔ และไม่มียานทำน้อยสุด จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘
และจำแนกตามจำนวนบุตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร ๒
คน จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ รองลงมาคือ มีบุตร ๓ คน
จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗ มีบุตร มากกว่า ๔ คน จำนวน
๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙ และ มีบุตร ๑ คน จำนวน ๑๔ คน
คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙

ข้อมูลการตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจของหัวหน้าครอบครัว
ในการส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้ลิสฮิลมีย"

เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร

ตารางที่ ๒ ตารางค่าจำนวน

และค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริม
การเรียนรู้ "มั้ลิสฮิลมีย"

เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร

ตอบไม่แน่ใจ ตอบไม่ใช่ ตอบใช่ ประเด็นคำถาม ข้อที่

X จำนวน X จำนวน X จำนวน

๙๐ การเรียนรู้ "ฟิดอัยน" เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน 1

๑๔.๔ ๑๗ ๙.๓ ๑๑ ๗๖.๓

การส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้ลิสฮิลมีย" 2

๑๙ แก่ภรรยาและบุตรเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์

๑๒.๗ ๑๕ ๑๑.๐ ๑๓ ๗๖.๓

การส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้ลิสฮิลมีย" 3

๒๐ ๗๖.๓ ๙๐ เป็นสิ่งที่สามเต้องตระหนักให้แก่ภรรยาและบุตร

๖.๘ ๘ ๑๖.๙

4

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อิสลาม "มั้ลิสฮิลมีย" ที่มั้ลฮิดเป็นสิ่งที่คว

๑๒ ๑๗.๘ ๒๑ ๗๒.๐ ๘๕ รส่งเสริมให้แก่ภรรยาและบุตร

๑๐.๒

5

การศึกษาอิสลามต้องกำชับตั้งแต่ในครรภ์ของมารดาจนถึงวันสิ้นล

๑๖.๙ ๒๐ ๑๑.๙ ๑๔ ๗๑.๒ ๘๔ มหายใจ

6

การเรียนรู้อิสลามศึกษา"มั้จลิสฮิลมีย"เป็นสิ่งที่ควรกระทำอยู่ตลอดเวลา
๑๖.๑ ๑๙ ๙.๓ ๑๑ ๗๔.๖ ๘๘ ล่า

7

ภรรยาและบุตรไม่ควรละเลยต่อหน้าที่ในการศึกษาความรู้อิสลาม
๑๘.๖ ๒๒ ๙.๓ ๑๑ ๗๒.๐ ๘๕ "มั้จลิสฮิลมีย"

8

การที่ภรรยาละเลยต่อการศึกษาอิสลามจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา
๑๑.๐ ๑๓ ๘.๕ ๑๐ ๘๐.๕ ๙๕ ดูบุตรได้

9

สามีมีหน้าที่สั่งสอนและส่งเสริมภรรยาและบุตรเรียนรู้เรื่องของศาสนา
๑๐.๒ ๑๒ ๑๔.๔ ๑๗ ๗๕.๔ ๘๙ ๗

๒๓ ๗๐.๓ ๘๓ ภรรยาและบุตรต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของสามี 10
๑๐.๒ ๑๒ ๑๙.๕

๑๒.๗๑ ๑๒.๗๙ ๗๔.๕๐ รวม

จากตารางที่ ๒

ผลวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริม
การเรียนรู้ "มั้จลิสฮิลมีย"

เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร

โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ตอบใช่ ร้อยละ ๗๔.๕๐

ตอบไม่ใช่ ๑๒.๗๙ และตอบไม่แน่ใจ ร้อยละ ๑๒.๗๑

ประเด็นคำถามที่ตอบใช่มากที่สุดคือ

การที่ภรรยาละเลยต่อการศึกษาอิสลามจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา
ดูบุตร รองลงมาคือ การเรียนรู้ "ฟิรดูอัยน์"

เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน การส่งเสริมการเรียนรู้
"มั้จลิสฮิลมีย"

แก่ภรรยาและบุตรเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์

และการส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้จลิสฮิลมีย"

เป็นสิ่งที่สามีต้องตระหนักให้แก่ภรรยาและบุตร รองลงมาคือ

สามีมีหน้าที่สั่งสอนและส่งเสริมภรรยาและบุตรเรียนรู้เรื่องของศาสนา และรองลงมาคือ การเรียนรู้อิสลามศึกษา"มั้จลิสฮัลมีย" เป็นสิ่งที่ควรกระทำอยู่ตลอดเวลา ประเด็นคำถามที่ตอบไม่ไข่มากที่สุดคือ ภรรยาและบุตรต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของสามี รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อิสลาม"มั้จลิสฮัลมีย" ที่มีสยิดเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้แก่ภรรยาและบุตร และรองลงมาคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้จลิสฮัลมีย" เป็นสิ่งที่สามีต้องตระหนักให้แก่ภรรยาและบุตร ประเด็นคำถามที่ตอบไม่แน่ใจมากที่สุดคือ ภรรยาและบุตรไม่ควรละเลยต่อหน้าที่ในการศึกษาความรู้อิสลาม "มั้จลิสฮัลมีย" รองลงมาคือ การศึกษาอิสลามต้องกำชับตั้งแต่ในครรภ์ของมารดาจนถึงวันสิ้นลมหายใจ และรองลงมาคือการเรียนรู้อิสลามศึกษา"มั้จลิสฮัลมีย" เป็นสิ่งที่ควรกระทำอยู่ตลอดเวลา

ข้อมูลการตอบแบบสอบถามพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้จลิสฮัลมีย" เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร ตารางที่ ๓ ตารางค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ "มั้จลิสฮัลมีย" เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร

ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับพฤติกรรม	ข้อคำถาม	ข้อที่
			ได้จัดทำกรเรียนการสอนอัลกุรอานให้แก่ภรรยาและบุตร	1
			กระทำบ่อยครั้ง	0.๗๖ ๓.๖๑
			๓.๓๐ ได้จัดทำกรสอน "ฟิรฎฮ์อิน" ให้แก่ภรรยาและบุตร	2
			กระทำบางครั้ง	0.๗๔
				3

สนับสนุนให้ภรรยาและบุตรเรียนศาสนากับผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีส
กระทำบ่อยครั้ง ๐.๘๙ ๓.๔๖ ยึด

4

สนับสนุนให้ภรรยาและบุตรเข้าร่วมฟังบรรยายศาสนาเพื่อชีวิตประ
กระทำบางครั้ง ๐.๘๒ ๓.๓๒ จำวัน

สนับสนุนให้ภรรยาและบุตรท่องจำอัลกุรอานหลังละหมาด 5

กระทำบ่อยครั้ง ๐.๘๓ ๓.๕๐

๓.๓๑ สนับสนุนให้ภรรยาและบุตรปฏิบัติศาสนกิจอาสาต่างๆ 6

กระทำบางครั้ง ๐.๗๙

สนับสนุนให้ภรรยาและบุตรฟังบรรยายศาสนาสำหรับกลุ่มสตรี 7

กระทำบางครั้ง ๐.๘๑ ๓.๔๙

๓.๙๗ แนะนำและกำชับภรรยาและบุตรของท่านศึกษาอิสลาม 8

กระทำบ่อยครั้ง ๐.๘๙

จัดวางแผนตารางเรียนอิสลามให้ภรรยาและบุตรอยู่เสมอ 9

กระทำบางครั้ง ๐.๘๔ ๓.๒๕

ไปรับ-ส่ง ภรรยาและบุตรทุกครั้งเมื่อเขาไปศึกษาอิสลาม 10

กระทำบางครั้ง ๐.๙๕ ๒.๙๖

ควรดูแล ติดตาม 11

๓.๓๓ ถ้ามได้เรื่องการศึกษาด้านศาสนาของภรรยาและบุตร

กระทำบางครั้ง ๐.๘๓

๓.๔๖ ให้คำแนะนำ และคำปรึกษากับภรรยาและบุตร 12

กระทำบ่อยครั้ง ๐.๗๑

13

ทำโทษภรรยาและบุตรของท่านเมื่อไม่ปฏิบัติตามหลักการศาสนา

๓.๔๖

กระทำบ่อยครั้ง 0.83

๐.๘๙ ๓.๓๙ สนับสนุนทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัว 14

กระทำบางครั้ง

๐.๗๙ ๔.๑๖ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ภรรยาและบุตร 15

กระทำบ่อยครั้ง

๔.๐๔ ตระหนักและตักเตือนให้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด 16
กระทำบ่อยครั้ง ๐.๗๘
17

ปลูกฝังความคิดให้คนในครอบครัวรักการศึกษาด้านอิสลามมากกว่า
กระทำบ่อยครั้ง ๐.๘๐ ๔.๑๒ ๓ ด้านสามัญ

๔.๑๖ ปลูกฝังให้คนในครอบครัวรักการศึกษาอิสลาม 18
กระทำบ่อยครั้ง ๐.๗๖
กระทำบางครั้ง ๐.๘๑ ๓.๔๐ รวม

จากตารางที่ ๓ ผลวิจัยพบว่า

พฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้
“มั้จลิสฮิลมีย” เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร
กรณีศึกษา หมู่บ้านตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
มีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง
คิดเป็นค่าเฉลี่ย $((X))^- = 3.40$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) =
0.81 เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามที่มากที่สุดคือ
เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ภรรยาและบุตร อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก
คิดเป็นค่าเฉลี่ย $((X))^- = 4.16$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
= 0.79 รองลงมาคือ

ปลูกฝังให้คนในครอบครัวรักการศึกษาอิสลาม
อยู่ในระดับความคิดเห็นมากเท่ากัน คิดเป็นค่าเฉลี่ย $((X))^- =$
4.16 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.76
และปลูกฝังความคิดให้คนในครอบครัวรักการศึกษาด้านอิสลามมา
กกว่าด้านสามัญ อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย
 $((X))^- = 4.12$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.80
ตามลำดับ
อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส
งเสริมการเรียนรู้ “มั้จลิสฮิลมีย”
เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร กรณีศึกษา
หมู่บ้านตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ในครั้งนี้

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาผลวิจัยพบว่า .1

ศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก

โดยเฉพาะการศึกษาในด้านศาสนาตามบทบัญญัติอิสลาม

เพราะการศึกษาศาสนาจะชี้นำทางแสงสว่างให้มนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

ทั้งนี้ล้วนแล้วเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องศึกษาอิสลาม

ดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัด(ช.ล.)

ได้เรียกร้องให้มุสลิมศึกษาหาความรู้และถือว่าเป็นหน้าที่

ท่านได้กล่าวว่า “จงให้การศึกษาแก่บรรดาลูก ๆ

เพราะว่าเขาต้องมีชีวิตในเวลาที่แตกต่างจากท่าน”

อิสลามมิได้มีการแบ่งเพศในการศึกษาเพราะท่านศาสดาได้กล่าวมีความว่า :

“การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นเหนือมุสลิมทุกคน”

(อิบนุมาญะฮฺ มุหัมมัด บินยาซิด: ม.ป.ป) จะเห็นได้ว่า

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย

ไม่ว่าวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว หรือแม้แต่วัยชรา

กล่าวคือมุสลิมต้องใช้เวลาตลอดชีวิตในการเรียนรู้

และการศึกษาตามทัศนะของอิสลามไม่ได้จำกัดที่อายุของบุคคลหนึ่งบุคคลใดในการที่เขาจะเฝ้าหาความรู้

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากและมองว่าการศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย

ทุกคนล้วนต้องศึกษา

การศึกษาเปรียบเสมือนแสงไฟที่นำทางให้แก่มนุษย์ได้พบเจอแต่สิ่งที่ดี ดังนั้นการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง

การศึกษาในอิสลามไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้

ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่ง

แต่ในอิสลามการศึกษามีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน การศึกษาเป็นกระบวนการอบรมและป้อนเพาะสติปัญญา

ร่างกายและจิตวิญญาณ เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ (มิสบัฮ์ สาเมาะ: ๒๕๕๘) ดังที่ท่านนะบีมุฮัมมัด (ช.ล.)

ได้กำชับให้มีความสำคัญในการศึกษา เพราะการศึกษาหาความรู้

เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความงายตายในการเข้าสู่สวนสวรรค์
เหตุเพราะผู้ที่ศึกษาหาความรู้ได้ทุ่มเทชีวิตของเขาอยู่บนหนทางแห่ง
การศึกษาเรียนรู้เรื่องราวของศาสนา ดังที่ท่านนบี (ซ.ล.)
ได้กล่าวมีความว่า ผู้ใดได้เดินทางเพื่อแสวงหาความรู้
อัลลอฮ์จะทรงทำให้
ง่ายแก่เขาซึ่งหนทางสู่สวนสวรรค์และแท้จริงบรรดามลาอิกัตได้วาง
ปีกของพวกเขາเพราะพอใจกับผู้แสวงหาความรู้และแท้จริงแล้วผู้แส
วงหาความรู้นั้นจะมีผู้ขอกภัยโทษให้แก่เขา
ทั้งผู้ที่อยู่บนฟ้าฟ้าและแผ่นดินจนกระทั่งปลาที่อยู่ในน้ำ
(ยังขอกภัยโทษ ให้แก่เขา) และแท้จริง
ความประเสริฐของผู้รู้เหนือผู้ทำอิบาดะฮ์
นั้นเฉกเช่นความประเสริฐของดวงจันทร์เหนือดวงดาวทั้งหลาย
และแท้จริงบรรดาผู้รู้คือผู้สืบทอดมรดกของบรรดานบี
.2

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริม
การศึกษาริธี "มัจลิสฮิลมี" เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร
พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปลูกฝังให้คนในครอบครัวรักการศึกษ
อิสลาม พบว่าระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย = ๓.๕๐ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน =
๐.๘๑ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนาซีเราะห์
ดอแม (๒๕๕๙)
พบว่าการนำบทบัญญัติอิสลามมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของส
ามีภรรยา นั้นเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง ภรรยาควรมีความรู้
ความเข้าใจถึงหน้าที่ต่างๆ
ที่จะต้องปฏิบัติแก่สามีควรให้ความสำคัญต่อการให้คำแนะนำต่างๆแ
ก่ภรรยาและบุตร
ส่วนภรรยาจะปรนนิบัติต่อสามีตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้
การให้ความสำคัญกับการอบรมภรรยาให้อยู่ในแนวทางศาสนาและ
มีศรัทธาในพระเจ้าอย่างเข้มแข็ง
จะส่งผลต่อความสงบสุขของครอบครัว
เพราะเมื่อนางอยู่ในบ้านนางก็จะปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นภรรยาที่ดี
และแม้ว่าจะอยู่สถานทีอื่นๆ นอกบ้านนางก็ จะให้เกียรติผู้เป็นสามี

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้ภรรยาและบุตรเรียนรู้อิสลาม

เนื่องจากการส่งเสริมให้ภรรยาและบุตรเรียนรู้อิสลามตลอดเวลา จะช่วยให้พวกเขาอยู่ในกรอบอิสลาม ปฏิบัติตนที่ดี ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุขมีวิถีชีวิตที่อยู่ในแนวทางศาสนาอย่างมั่นคงมากยิ่งขึ้น

โดยการศึกษาวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของฮาซัน บือราเฮง (๒๕๕๔) พบว่า ระบบการศึกษาในอิสลามเป็นระบบการศึกษาแห่งพระผู้อภิบาล มีความเป็นสากล ครอบคลุม และสมบูรณ์ มีความยืดหยุ่นและทันสมัย สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ และเป็นการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุยกยุคสมัย

อิสลามมีแนวคิดมาจากฐานที่มาสามแหล่งคือ อัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของปราชญ์มุสลิม

มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความศรัทธามั่น มีความจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์

พระเจ้าผู้ทรงสร้างสากลจักรวาลและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

กระบวนการจัดการเรียนรู้ในอิสลามประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักสูตรที่ครอบคลุมและสมดุล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกระบวนการสอนที่มีคุณภาพ

และการวัดและประเมินผลที่ต่อเนื่อง (อิบราฮีม ณรงรักษาเขต: ๒๕๕๐)

นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ในอิสลามมิได้จำกัดรูปแบบที่ตายตัวหรือวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นการเฉพาะ

แต่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

คำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน และไม่ขัดกับหลักการอิสลาม (Ahmad Omar Chapakia: 2009)

อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้

แตกต่างจากการศึกษาของอับดุลเลาะ หมัดอะด้า (๒๕๕๘) พบว่า สภาพและปัญหาของกลุ่มคนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยโดยเฉพาะทางด้านการศึกษาอิสลามและส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านอัลกุรอานได้ ชุมชนไม่มีการเรียนการสอนในระดับตาดีกาหรือพีรดูนันแต่มีการเรี

ย่นการสอนรายวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนสามัญ
ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งมาจากปัญหาครอบครัว
สังคมที่ไม่ส่งเสริมให้ครอบครัวชุมชนเรียนรู้แนวทางอิสลาม หรือ
มัลลิสอิลมีย์
ดังนั้นการให้ภรรยาและบุตรได้เรียนรู้แนวทางอิสลามและอยู่ในบรยากาศ
อากาศที่จะได้รับความรู้ศาสนาอยู่ตลอดเวลาเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิด
ความสุขในครอบครัว
เพราะคำสอนศาสนาจะมุ่งสอนให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีมีคุณ
ธรรม มีหลักคิดที่ดี
หากภรรยาได้รับฟังคำสอนศาสนาผ่านวิธีการต่างๆ
อยู่เป็นประจำก็จะเกิดการซึมซับและค่อยๆ
ปฏิบัติตามคำสอนเหล่านั้นได้อย่างง่าย (รูดียะห์ หะ
และซาฟีอี อาดำ: ๒๐๑๖)
สรุป
การศึกษาพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้
“มัลลิสอิลมีย์”
เพื่อการพัฒนาการศึกษาอิสลามของภรรยาและบุตร กรณีศึกษา
บ้านต้นหยงลิมอหัก อ่าเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
จากข้อเท็จจริงสามารถพบเห็นได้จากรูปแบบและแนวทางการอบรม
ของหัวหน้าครอบครัวต่อภรรยาและบุตร
โดยพิจารณาข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับพฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัว
โดยพบว่าหัวหน้าครอบครัว คือ
ผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะตัวการหลักในการทำหน้าที่อบรม
เลี้ยงดูขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม
ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แนวทางอิสลามตลอดเวลา
และถ่ายทอดหลักการอิสลามแทบทุกขั้นตอนแก่ภรรยาและบุตร
โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้ภรรยาและบุตรเป็นคนดี
มีคุณธรรมจริยธรรม
และดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม
ตั้งโองการอัลกุรอานอัลลอฮฺ (ช.บ.) ทรงตรัสไว้มีความว่า
“บรรดาชายนั้น คือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง
เนื่องด้วยการที่อัลลอฮฺ
ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน

และด้วยการที่พวกเขาได้ย้ายไปจากทรัพย์สินของพวกเขา
บรรดากุลสตรีนั้นคือผู้จงรักภักดี
ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ลับหลังสามี
เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักษาไว้
และบรรดาหญิงที่พวกเจ้าหวั่นเกรงในความต้อติงของนางนั้น
ก็จงกล่าวตักเตือนนางและทอดทิ้งนางไว้แต่ลำพังในที่นอน
และจงเขียนนาง แต่ถ้านางเชื่อฟังพวกเจ้าแล้ว
ก็จงอย่าหาทางเอาเรื่องแก่นาง
แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่งผู้ทรงเกรียงไกร”
(สมาคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย : ๒๕๕๘) ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า
สามีนั้นมีสิทธิเหนือกว่าภรรยาคือสิทธิการเป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้า
ซึ่งเป็นหน้าที่ของภรรยาในฐานะเป็นผู้ตามหรือผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแล
ของสามีที่เขาต้องปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ภรรยา
โดยที่ภรณยานั้นจะต้องเชื่อฟังสามี รักษาทรัพย์สินของสามี
และรักษาศักดิ์ศรีของตัวเองในขณะที่สามีไม่อยู่
ข้อเสนอแนะ
ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในสังคมปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวต่อครอบครัว
ว่าได้เพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ครอบคลุมในการสำรวจ
ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ผู้นำในหมู่บ้านจะต้องค้นคว้าเพื่อให้ทราบถึงผลกระทบ
ต่อครอบครัวเหล่านี้
ควรมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เช่น
จัดการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัวในการอบรม
เลี้ยงดูครอบครัวให้มีความตระหนักถึงหลักคำสอนของอิสลาม

หัวหน้าครอบครัวควรให้ความสำคัญกับการศึกษาตามแนวทางอิสลาม
ให้มากขึ้น
เพื่อสามารถอบรมเลี้ยงดูภรรยาและบุตรได้อย่างถูกต้องและสอดคล้อง
กับวิถีทางแห่งหลักบัญญัติอิสลาม
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

.1

สำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงสิทธิของหัวหน้าครอบครัว
เมื่อภรรยาและบุตรไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม

.2

ควรศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับเปรียบเทียบระหว่างการอบรมเลี้ยงดูภรรยา
และบุตรตามบทบัญญัติอิสลามกับการอบรมเลี้ยงดูภรรยาและบุตร
ทางจิตวิทยาร่วมสมัยในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (๒๕๕๕).

การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๑).

.กรุงเทพฯ : ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี

นาซีเราะห์ ดอแม. (๒๕๕๙).

การนำบทบัญญัติอิสลามมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสามีภรรยา.
ปัตตานี: มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

บรรจง บินกาซัน. (๒๕๔๔). อิสลามกับวิถีชีวิต.

แหล่งที่มาfile:///C:/Users/Computer_Stu/Downloads

รุดียะห์ หะ และซาฟีอี อาดำ. (๒๐๑๖).

การบริหารจัดการในครอบครัวมุสลิมที่มีภรรยาหลายคนในอำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี. Journal of Islamic Studies, Prince of Songkla University, 7(1), 29-43

สมาคมศิษย์เก่าแห่งประเทศไทย. (๒๕๔๘).

พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานแปลไทย. อัลมาดีนะฮ์: ศูนย์กษัตริย์

.ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน

อับดุลเลาะ หมัดอะด้า. (๒๕๕๘).

การจัดการศึกษาอิสลามในเกาะบูโหลน จังหวัดสตูล.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม.

ปัตตานี:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อิบน์มะฮฺดี มิฟตาฮ์ลุลูม. (ม.ป.ป.).

: ความประเสริฐของผู้แสวงหาความรู้. แหล่งที่มา

อัลกือชีนี : ابن ماجه. อิบน์มาญะฮฺ มุหัมมัด บินยาซีส. (ม.ป.ป.)

.มักตาบะฮ์อัลอิลมียะฮ์

อับรอเฮม หะยีสาอฺ. (๒๕๕๒). อิสลามกับหลักการดำเนินชีวิต.

แหล่งที่มา

:<https://vcr.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/9160/6/Chapter1.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม

.๒๕๖๓/Documents/618. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

อับราฮิม ณรงรักษาเขต. (๒๕๕๐). ประวัติการศึกษาอิสลาม.

ปัตตานี: ภาควิชาอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

ฮาซัน บือราเฮง. (๒๕๕๔). การศึกษาในอิสลาม :

แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,

สาขาวิชาอิสลามศึกษา. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลาราชนครินทร์

Ahmad Omar Chapakia. (2009). "Membangun

Pendidikan Tinggi Islam Swasta Di Selatan Thailand :

Cabaran Dan Prospek". Dalam Muhammad Rahimi

Osman dan kawan2, Pendidikan Tinggi Islam : Cabaran

Dan Prospek. Shah Alam, Malaysia: Pusat Penerbitan

.Universiti UTM

<https://www.islammore.com/view/3913>. สืบค้นเมื่อวันที่

๑๕ กันยายน ๒๕๖๓